

СПОРТСКИ ПОКРЕТ У БОКИ У ДОБА ОБНОВЕ

Новембра 1944. године цијело подручје Бокe Которске било је ослобођено од окупатора. Почела је обнова ратом уништених или оштећених објеката, обнавља се рад разних институција и организација, поред осталог и спортских.

Нова власт, у рату створена, била је свјесна чињенице да су за одбрану тековина револуције потребни млади, здрави кадрови и да се те снаге могу створити и кроз спортске организације. Постављен је захтјев да се спортска активност постави на широке основе, да се свуда гдје је то могуће организује више спортских секција, да се спријечи фаворизовање неких спортова на штету других.

ДОБРИ ТЕМЕЉИ

Спорт у Боки Которској има дуге и свијетле традиције. У овом региону Црне Горе спортски живот је био веома развијен између два рата, а и прије првог свјетског рата, оvdје су се људи, окупљени у друштва и клубове бавили спортом. Нарочито је био развијен фудбал и спортови на води. Од фудбалских клубова између два рата оvdје су егзистирали: „Игало“ и „Приморје“ у Игалу, „Јединство“ у Херцег-Новом (једно вријеме оvdје је постојао и бачки клуб „Аматер“, а помињу се „Грађански“ и „Борац“, затим „Обилић“ у Зеленици (према сјећању неких савременика оvdје су постојали и клубови „Железничар“ односно „Хајдук“, прије „Обилића“ наравно), затим војни тимови: „Инжињерија“ из Мељина, „Хидроавионска“ или „Хидропланска“ из Кумбора, „Минерска“ из Беновића.

На подручју данашње которске општине постојао је клуб „Приморац“ (касније „Југословен“), затим за кратко вријеме Раднички спорт клуб „Бокељ“ и мали клубови „Одјек“ у Доброти, „Борац“ у Доњем Ораховцу, „Вихор“ у Перасту, „Гортан“ у Рисну, „Гром“ у Морињу. Помињу се још „Брђанин“ и „Славија“ у Котору.

На подручју Тивта фудбал су, поред мјештана, играли и радници Војно-техничког завода (Арсенал) односно војници који су овдје служили војни рок (били су из разних крајева Југославије и они су у читавом међуратном периоду играли значајну улогу и дали одређен печат спортском животу Тивта). У овом градићу до првог свјетског рата свој војни рок су служили многи спортисти из разних мјеста Аустро-Угарске Царевине.

У првим годинама послје првог свјетског рата овдје су основана два клуба — „Орјен“ и „Зрински“ — који су се почетком четврте деценије фузирали и од њих је створен нови клуб „Арсенал“, који је 1937. године освојио титулу првака Цетинског ногометног подсавеза и играо у квалификацијама за улазак у савезну лигу против екипе САСК-а из Сарајева, који га је елиминисао. То је и највећи успјех једног боксајског фудбалског клуба у међуратном периоду. „Зрински“ је обновљен уочи самог рата.

Фудбалски клубови „Југословен“ и „Арсенал“ су средином четврте деценије овог вијека гостовали у Албанији, а албански фудбалски клубови „Влазпија“ из Скадра и „Тирана“ су играли 1936. односно 1937. године у Котору. „Влазпија“ је гостовала поново 1938. године у Котору и Тивту (екипа се тада јавља под новим именом „Шчипоња“). Боксајски клубови „Југословен“ и „Арсенал“ су 1938. године гостовали у Скадру.

Боксајски клубови се у ово вријеме такмиче и у разним куповима (такмичење за покар г-на Шмита, г-на Базелија, за покар „Грабанског“ — загребачког клуба), а 1937. године донесена је и одлука да се клубови из свих већих приморских градова — од Шибеника до Котора — укључе у такмичење за Јадрански куп, које није никад одржано.

У Боки су гостовали и клубови из разних крајева земље — Сплита, Дубровника, Мостара, Сарајева... Све је то допринело популаризацији спорта, стварању спортске атмосфере.

Од пливачких и ватерполо клубова на подручју Боке најактивнији је био „Јадран“ из Херцег-Новог, који је основан 1922. године, као веслачки и једриличарски клуб у којем су послје три године управу преузели припадници радничког покрета и основали „нови“ „Јадран“ (за годину оснивања „новог“ „Јадрана“ рачуна се 1927).

„Јадран“ је остварио највеће успјехе у 1938. години када су његови јуниори освојили прво мјесто на првенству Србије у Београду, док су њихови старији другови на сениорском првенству Југославије у Новом Саду освојили прво мјесто у пливању и ватерполу. У Зеленици је радио ватерполо клуб „Боксај“.

¹ Побједа, орган Народног фронта Црне Горе, Цетинје, год. 1945, н. 1946.

У Котору је 1934. године основано прво спортско рибарско друштво „на нашим обалама“.²

У Котору и у Херцег-Новом радила су планинарско-смуљарска друштва. Овдје је био развијен шах и тенис, а организовано је и неколико боксерских сусрета.

Коначно, Бока је имала и асоцијације спортских организација. У трећој деценији Бока Которска је била једна од фудбалских жупа у оквиру Силитског ногометног подсавеза, а од 1933. године у Котору је било сједиште Бококоторске (Приморске) жупе Цетињског ногометног подсавеза, која је дала одређени допринос популаризацији фудбалске игре на свом подручју.

Спортови на води су до 1939. године били под „јурисдикцијом“ Дубровачког пливачког подсавеза, а те године дошло је до реорганизације руководства на нивоу земље. Одлучено је да се оснује нови пливачки подсавез „за подручје Бокс и Црне Горе“ са сједиштем у Херцег-Новом.

Упоредо са развојем спорта стварао се судијски (понегађе и тренерски) кадар, а један број спортиста и спортских радника је напосијам у ондашњој црногорској и југословенској штампи значајно допринио популаризацији спорта на овом подручју и његовој афирмацији на ширим просторима.

СПОРТ — СВОЈИНА НАРОДА

Без обзира што је у рату уништено и оно мало објеката, а већи број спортиста и спортских радника изгубио животе борећи се за слободу домовине, Бока је ослобођење земље дочекала са кадровима који су брзо могли да обнове низ спортских организација, или да оснују организације у оним спортовима у којима лотал нијесу постојале, да се временом изборе за масовност и квалитет, да бокељски спорт подигну на један виши ниво, и то онет, и посебно, фудбал и спортове на води.

У листу „Омладински покрет“ од 8. марта 1945. године објављен је текст „Наши спортски задаци“, у коме се говори о задацима у организовању физичке културе. Ту се, између осталог, говори о томе да је у предратној Југославији било доста прорезимских организација које су се, уочи рата, и саме фашизилале. Аутор текста се залаже за постављање физичке културе на здраве и широке основе, па између осталог каже:

— Постојање у скоро свим срезовима фудбалских клубова не може ни изблиза одговорити задацима у вези са физкултуром. Не може због тога што ми на физкултуру гледамо као на

² Омладински покрет, лист Уједињеног савеза антифашистичке омладине Црне Горе, Цетиње, год. 1945. и 1946.

општенародно питање. Не може задовољити због тога што ми на то питање не гледамо очима старих спортских стручњака, који су у старој Југославији специјализирали извјесне гране спорта, од њега стварали попопол. Ми данас хоћемо да спорту ударимо нове темеље, тако да он постане широка народна својина³

Аутор текста се залаже да се у оквиру друштва ствара што више секција, да број чланова укључених у секције буде што већи.

Овај апел су прије свих прихватили спортски радници Котора који су 14. марта основали спортски клуб са секцијама за ногомет, лаку атлетику, пливање и једриличарство. У Управни одбор клуба су изабрани: Косто Ковачевић, предратни фудбалски судија и спортски радник, затим Војо Бринић, Саво Старовић, Јово Петковић, Паво Петровић, Анте Словинић, Милош Вуксановић, Илија Мариновић и Анто Вујић. За техничке руководиоце секција изабрани су: Данило Старовић (фудбал), Вишко Вицковић (лака атлетика), Буро Мрвен (пливање), Иво Грето (веслање) и Илија Мариновић (једриличарство).⁴ Према писању „Побјеле“ све секције су имале потребну опрему за рад, искључујући фудбалску која је била без довољно опреме а и прописног игралишта, јер су утакмице тада, а и дуго послеје тога, игране на пјесковитом Бенову, игралишту између двије ријеке.⁵

ОБНОВА „ЈАДРАНА“

Непуне три недјеље касније, 4. априла 1945. године одржана је конференција спортиста у Херцег-Новом, на којој је говорио Војо Бринић, предсједник УСАО Боке Которске, који је у свом говору указао на разлике предратне и поратне спортске политике. На овој конференцији говорио је и предратни спортиста и спортски радник Богдан Ненадовић који је указао на потребу да се обнови пливачки и ватерполо клуб „Јадран“, што је одмах и учињено. Изабрана је управа, а Богдану Богдановићу припала је част да буде и први предсједник обновљеног клуба. Иначе, у клубу су поред пливачке и ватерполо основане још и секције: ногометна, планинарска и лакоатлетска. За рад сек-

³ Енциклопедија физичке културе, књига 1. и 2, Загреб, год. 1975.

⁴ Мр Новак Јовановић, *Спортске активности у Херцег-Новом и околини до 1941. године*, „Бока“, Херцег-Нови, 1983, бр. 13—14, стр. 257—277.

⁵ Новак Јовановић, *Спортски покрет у Црној Гори 1945. године*, Повијест спорта, Загреб, XIII/1982, бр. 51, стр. 117—122.

⁶ Новак Јовановић, *Спортски поздрав слободи*, „Побјела“ — Титоград, 25—31. мај 1982. године, фељтон, наставак 1—7.

ције за пливање и ватерполо задужени су Богдан Ненадовић и Антон Тенжера, за фудбалску секцију Владо Бронзић и Стево Станишић, за лакоатлетску Иван Класура и Н. Достанић, а за планинарску Александар Секуловић. Према информацији која је објављена у „Побједи“ од 20. маја 1945. године у Управи одбор су, поред Богдана Ненадовића, изабрани: Бранислав Доклестић, којем је повјерена функција потпредсједника, Стево Станишић (секретар) и Александар Секуловић (благајник).

ПРВЕ ФУДБАЛСКЕ УТАКМИЦЕ

Бокелске фудбалске екипе имале су прве пријатељске сусрете у мају, са најјачим екипама из Републике. Тако је крајем маја — према писању листа „Побједа“ — „Будућност“ као гост у Котору победила „Котор“ (вјероватно је то била нека градска селекција) са 3 : 1, док је „Тиват“ (вјероватно је и то градска репрезентација) победио „Ловћен“ са 4 : 3. У јуну, на Цетињу, „Ловћен“ је савладао екипу Команде јужног Јадраца (био је то војни тим) са 2 : 1 (у неким новинама овај тим се јавља и са именом „Јужни Јадран“).

БОКЕЉИ НА ДВА СЛЕТА

За 13. јул — Дан устанка народа Црне Горе, припремљен је велики слет на Цетињу, а у августу исте године требало је да се одржи слет омладине Југославије у Београду. За оба слета предвиђен је обиман и разноврстан програм, са ритмичким вјежбама, лакоатлетским такмичењима, борбеним играма и колима. Требало је да се формирају слетски одбори по свим срезovima, општинама и селима. Такви одбори су формирани у свим већим бокелским мјестима. Одржани су слетови у Херцег-Новом, Котору и Тивту, а слетска такмичења мањег обима и у неким другим мјестима. Такмичења су требала да покажу колико је омладина стварно спремна за ту значајну републичку односно југословенску манифестацију.

Показало се да се и сеоска омладина може веома добро укључити у припреме за слет, иако су у то вријеме могле да се чују и неприхватљиве тезе према којима се сеоска омладина бави тешким физичким пословима, а самим тим не може да се успјешно бави спортским такмичењима односно физичком културом.

У „Омладинском покрету“ од 21. јуна 1945. године објављен је проглас Фискултурног одбора Југославије о предстојећем слету, а међу извјештајима који говоре о припремама за ову зна-

чајну спортску манифестацију је и извјештај из Боке, у коме се каже да тамо у припремама учествује око 400 младих спортиста и да највише интересовања показују радници тиватског „Арсенала“ (Ремонтни завод „Сава Ковачевић“ — Н. Ј.). Извјештач листа каже да њих четрдесет вјежба свако јутро прије почетка рада, у својим радницама.

ОСНИВАЊЕ ФИСОЦГ-а

На оснивачкој скупштини ФИСОЦГ (Фискултурно-спортски одбор Црне Горе), одржаној 28. јуна 1945. године на Цетињу, којој су присуствовала по 2—3 делегата из сваког среза, оцијењено је да је превасходни циљ пове „народне фискултуре“ масовност, тј. укључивање читаве омладине, и да ту треба посебну пажњу посветити сеоској омладини која никад није имала прилику да се организовано бави фискултуром. О фискултури се говори као о дијелу општег образовања новог човјека и цијелог народа, па је због тога и речено да се она не смије и не може одвајати од „општег, политичког, културног и просвјетног васпитања нашег цјелокупног народа“. Препоручено је да се изабере и фискултурно-спортски одбори у свим срезovima, општинама и селима, да се образују секције одбора за сваку спортску дисциплину. Сигурно је овај задатак и у Боки спроведен према добијеним упутствима. Бока је добила своје представнике и у Фискултурно-спортски одбор Црне Горе, у који су изабрани: Вељко Зековић, предсједник, Владо Ђиповић, Мило Боричић и Душан Поповић, потпредсједници, Слободан Новокмет и Саво Кршић, секретари, Михаило Маркуш и Павле Дрецуи, благајници. За чланове одбора изабрани су: Анарија Копривица, Стеван Ивановић, Нико Јовановић, Јово Шћепановић, Крсто Грвјичић, Арсеније Станић, Новак Милошевић, Блажо Бановић, Бошко Буровић, Вуко Вучинић, Антон Лукатели, Олга Поповић, др Мито Савићевић, Доброслав Булафић, Милош Бајагић и Андро Клисура, а у надзорни одбор: Владо Божовић, предсједник, Борђе Кршанац и Радомир Коматина, потпредсједници . . .

ПРВА ТАКМИЧЕЊА НА ВОДИ

Крајем јуна 1945. године, у знак подршке новој спортској политици за коју је задужен ФИСОЦГ, у Херцег-Новом је одржан пливачки и ватерполо двомеч између „Јадрана“ и екипе Југословенске ратне морнарице стациониране у Боки Которској. Такмичење је одржано 24. јуна, на преуређеном пливалишту „Јадрана“ у градској луци. С обзиром да је такмичење одржано

први пут после четворогодишње паузе присуствовао је велики број гледалаца. Било је то, како каже извјештач „Побједе“, истовремено и „прво пливачко и ватерполо такмичење у слободној Југославији“. У извјештају се даље каже да су за екипу „Јадрана“ наступили иронири који су заузели мјеста својих старијих, у рату поинулих другова, док су за војну екипу наступили пливачи и ватерполисти дубровачких клубова „Југа“ и ДПК-а. Није оида чудно да је борба била неравноправна, да су херцеговски дјечаци поражени у борби са бољим и искувенијим супарницима. Побједа у пливању била је доста тијесна (37 : 34), док су војници побиједили у ватерполу са 4 : 1.

УСПЈЕХ ТИВЉАНА

На слету одржаном 13. јула на Цетињу, пред осам хиљада гледалаца, у присуству др Ивана Рибара, затим Блажа Јовановића, предсједника народне владе Црне Горе, Милоша Раповића, предсједника президијума Народне скупштине НР Црне Горе и совјетског амбасадора у Југославији, у свечаном дефилеу на челу поворке налазила се омладина тиватског „Арсенала“, што је, уствари, било признање за резултате постигнуте у припремама за слет и у раду на обнови земље. Омладина Тивта је на том слету имала највише успјеха у лакоатлетским такмичењима. Побједник на 100 метара је био Бранко Расте, а други је био, такође, Тивћанин Вуко Вукашин. У трци на 200 метара побиједио је Рајко Стришца из Никшића, а иза њега су била тројица тркача из Тивта: Антун Крстовић, Божо Фатовић и Славко Крстовић.

КОНГРЕС ФИСКУЛТУРНИКА

Почетком августа врше се интензивне припреме за конгрес фискултурника Југославије, на којем је требало да учествује 25 делегата из Црне Горе. Припреме за конгрес и избор делегата пратиле су и разне пригодне фискултурно-спортске манифестације. Једна од најзначајнијих манифестација из тих августовских дана је фискултурни слет Боке Которске у Тивту, одржан 12. августа, пред, како извјештачи наводе, 4.500 гледалаца. Толика посјета није никад забиљежена у Тивту, а гледаоци су се, уствари, окупили из свих мјеста Боке Которске, одакле су се довели лабама и другим превозним средствима. У пливању и ватерполу су, по други пут у овој години, омијерили снаге такмичари „Јадрана“ и екипа ратне морнарице. „Јадран“ је у ватерполу побијеђен са 6 : 0.

У лакој атлетици је најбоља била омладина Тивта, а нарочито запажене резултате постигла је омладина из „Арсенала“. Екипа Тивта је у лакоатлетским такмичењима освојила 81 бод. У тим такмичењима је, иначе, узело учешћа и највише екипа. Ту су били такмичари из Херцег-Новог, Котора, Будве, Зеленике, Грбља. Учествовала је и једна војна екипа из Котора.

ФУДБАЛСКИ ОДБОР

Почетком августа, у оквиру ФИСОЦГ-а, како је већ раније закључено, формиран је први грански орган — Фудбалски одбор. У састав одбора су изабрани: Владо Божовић, Никола Раичевић, Нико Јовановић, Саво Кршић, Бранко Рогошић, Михаило Маркуш и Божидар Дреџун. Овај одбор је имао задатак да организује првенствене утакмице у оквиру Републике. Фудбал у Боки није био нарочито организован, а доста лутања је било и у другим срединама, па зато у 1945. години то првенство није ни организовано.

ЛОГОРОВАЊЕ НА ХВАРУ

Један број спортиста-омладинаца логоровао је 1945. године, заједно са младим из других крајева земље, на Хвару.

Према писању тадашњег омладинског активисте Јована Вујадиновића из Котора, главни циљ овог логоровања је био да се млади упознају са организационом структуром спорта и физичке културе у новој држави. Они су се, кроз предавања и практични рад, упознали са правилима и техником најпопуларнијих спортских игара и појединих лакоатлетских дисциплина. Њихова искуства могла су корисно послужити у раду у клубовима и друштвима.

ДРУГА СКУПШТИНА ФИСОЦГ

Друга скупштина ФИСОЦГ одржана је 2. децембра 1945. године на Цетињу. На њој је анализиран рад од претходне до ове скупштине, а затим је изабран нови одбор у који су ушли: Вељко Зековић, председник, Драго Ђиповић, Владо Божовић и Милан Вукасовић, потпредседници, Божо Савић и Саво Кршић, секретари, Михаило Маркуш и Павле Дреџун, благајници.

У надзорни одбор су изабрани: Батрић Јовановић, Нико Јовановић и Мило Боричић, а за замјенике: Драго Велашевић, Јово Радановић и Олга Поповић.

У технички одбор су изабрани Крсто Грујишић, Цвила Тузовић, Мило Беговић, Андро Класура и Блажо Банковић.

На овој скупштини је било говора о неактивности физкултурних радника у неким срезовима, о недостатку средстава за рад, недостатку стручних кадрова на чијем се оспособљавању није много ни радило, највише по 4—5 дана, што је, наравно, више него недовољно.

Указано је и на потребу планирања у спортеким организацијама, на потребу чешћег држања састанака и савјетовања ради већег подстицања на рад.

Оцијењено је да би било потребно основати активе и организационе физкултурно-спортеких одбора по мањим мјестима. Инсистира се и на интегрисању свих друштава у срезовима у једно, на такмичењима сроских актива у више спортеких дисциплина. Сједница скупштине је одржана уочи зиме па је указано и на потребу темељнијих припрема за смучарску сезону, посебно за већ планирана такмичења на Орјењу и Дурмитору.

ПРВА ТАКМИЧЕЊА У 1946. ГОДИНИ

Већ у јануару 1946. године, тачније 27. јануара, у Тивту је одиграна пријатељска фудбалска утакмица између Кумбора и Тивта. Екипу Тивта су сачињавали, углавном, фудбалери „Арсенала“, „радничког ногометног клуба“. Истог дана вече „Арсенал“ је организовао приредбу на којој је изведено „више ритмичких и тјелесних вјежби“, између осталог и „жива слика Хеј Словени“. Организовањем приредби квалитетно-забавног карактера, често и са лутријом, екипе су обезбјеђивале и дво средства за активност.

Средином фебруара екипа Команде јужног Јазрина играла је утакмицу са „Ловћеном“.

„Побједа“ у броју од 17. марта доноси информацију о шаховском двомечу репрезентација Цетиња и Котора. Извјештач „Омладинског покрета“ каже да шаховску репрезентацију Котора чини шаховска секција „Бокеља“. Побједили су Цетињани са веома високим резултатом од 16,5 : 3,5.

Појединачни резултати: Божидар Кажич — Голуб Букаповић 2 : 0, Милорад Велишевић — Вељко Франовић 2 : 0, Михаило Ражићковић — Филип Радонић 2 : 0, Филип Дамјановић — Антун Хомен 2 : 0, Драгољуб Вукотић — Нико Радонић 2 : 0, Борбе Глушчевић — Лука Буровић 2 : 0, Миличко Барјактаровић — Ратомир Кржељ 0 : 2, Владимир Кажич — Илија Букановић 1 : 1, Милош Буришић — Јосип Луковић 2 : 0 и Томо Вукићевић — Боро Вукасовић 0,5 : 0,5. Меч је игран 10. марта.

НОВИ КЛУБ У ЗЕЛЕНИЦИ

У Зеленици је 17. марта одиграна фудбалска утакмица између „Радничког“, за који се каже да је новоосновани клуб, и екипе Треће бригаде морнаричке пјешадије из Кумбора коју је „Раднички“ победио са 4:1.

Колико је тај нови клуб у Зеленици живио нијесмо могли пронаћи. Иначе, овако рано оснивање клуба се може протумачити дугом и свијетлом традицијом фудбалског спорта у Зеленици прије рата.

САВЈЕТОВАЊЕ ФИСКУЛТУРНИКА

У Херцег-Новом је 24. марта изабран срески фискултурни одбор, чиме су реализовани закључци друге сједнице Скупштине ФИСОЦГ-а. За предсједника одбора изабран је Душан Поповић, за потпредсједнике Јосип Бузолић, Јово Вуксановић и Марко Бојанић, за секретаре Стево Станишић и Милан Вукелић, за благајника Мартин Сагер и за економа Антон Класура.

Истог дана одржано је и стручно савјетовање фискултурника Црне Горе на коме је реферат „Фискултура и њено практично спровођење у живот“ подnio Крсто Крујичић. Ово савјетовање помнијемо због тога што је оно значајно за развој спорта у Боки. Прије свега треба поменути да је закључено да се слична савјетовања морају одржати у свим срезovima, а да се 23. јуна, такође, у свим срезovima одржи фискултурни дан, да се 12. и 13. јула одрже лакоатлетска такмичења и тринаестојулска прослава, да се приступи набавци реквизита за поједине спортске гране, да се одрже такмичења у пливању, одбојци и гађању, да се предузму мјере за унапређивање фискултуре у школама.

Од спортских догађаја у марту треба забиљежити и утакмицу коју су 24. марта у Тивту играле војне екипе, и то екипа Цетинског војног округа „Будо Томовић“ и екипа Команде јужног Јадрана. Утакмица је завршена резултатом 1:1.

ПРВО ПРВЕНСТВО У ШАХУ

У априлу 1946. године извршен је избор шахиста за турнир, односно прво поратно првенство Црне Горе у шаху. Између осталих мјесто међу учесницима турнира добио су и тројица играча из Котора — Голуб Букановић, Ратомир Кржељ и Вељко Франовић.

На првенству одржаном у мају Вељка Франовића нема међу учесницима. Голуб Букановић је заузео пето мјесто са 8,5 поена,

а Ратомир Кржељ шесто са 6 поена. Први пласирали Божидар Кажић (касније познато име нашег и свјетског шека) освојио је 11,5 поена, па је пласман Букановића и Кржељи био солидан, с обзиром на снагу учесника турнира.

АРСЕНАЛ — ПРВИ ЛИГАШ

У мају се већ играју и утакмице за првенство Црне Горе у фудбалу. То је, узгред речено, и прво поратно фудбалско првенство Црне Горе, јер 1945. године, као што је напријед речено, није одржано. Била је то и 1946. године једна више него мала лига, са свега четири учесника, тако да је такмичење завршено за мјесец и по дана. Од бокелских тимова такмичи се само „Арсенал“ који је од 6 утакмица добио само једну, а пет је изгубио. Најтежи пораз доживио је на свом терену од „Ловћена“ 12. маја 1946. године, кад је поражен са 6 : 0 (четири гола је дао Борбе Латковић, касније играч „Будућности“ и на крају „Бокела“), а по један Буровић и Јовићевић. Ево још неких резултата „Арсенала“: „Будућност“ 2 : 7 (26. маја), „Ловћен“ 1 : 4 (9. јуна), „Сутјеска“ 1 : 7 (17. јуна).

Ево и табеле на крају првенства.

1. Будућност	6	5	1	0	32 : 8	11
2. Ловћен	6	4	1	1	22 : 9	9
3. Сутјеска	6	1	0	5	11 : 24	2
4. Арсенал	6	1	0	5	9 : 33	2

За ово првенство се може рећи да су га пратили неки неспортски испали и немиле сцене. Тих испала је посебно било на утакмици између „Будућности“ и „Арсенала“ у Тивту коју је судио предратни фудбалер и фудбалски судија из Тивта. Иначе, кад је већ о судијама ријеч, да истакнемо и то да је у првом послјератном првенству Црне Горе правду дијелио и Данило — Дано Старовић из Котора.

Зашто се и „Бокел“ те године није званично такмичио остаје нам непознато, а није ни јасно ако се има у виду чињеница да је у вријеме док се играло првенство одмјерио снаге са „Арсеналом“ (резултат је био 6 : 6) и са „Ловћеном“ у оквиру такз. „омладинске недјеље“.

ДРУГИ ПУТ НА СЛЕТУ

У оквиру прославе 13. јула 1946. године на Цетињу је одржан други слет физкултурника Црне Горе. Учесници слета су имали част да их са трибина гледа маршал Југославије Јосип

Броз Тито, затим Блажо Јовановић са великим бројем најодговорнијих функционера Југославије и Црне Горе. Био је ту и и амбасадор СССР-а у Југославији Лаврентијев.

Пред њима су програм извели младићи, дјевојке и дјеча из Цетиња, Титограда, Никшића, Улциња, Котора, Херцег-Новог, радници из тиватског Арсенала и других предузећа Црне Горе.

ТАКМИЧЕЊЕ И САВЈЕТОВАЊЕ У ХЕРЦЕГ-НОВОМ

Љето у Херцег-Новом 1946. године није протекло без такмичења у најпопуларнијим спортовима ове средине — пливању и ватерполу. Мјесни клуб „Јадран“ организује таква такмичења. Тих љетних дана у Херцег-Новом се играју одбојка и кошарка, о чему говори и полатак објављен у „Омладинском покрету“, у броју 19 и 20 од јула 1946. године, да је Андро Клисура, Новљанин иначе, објавио кратка упутства за играње одбојке и кошарке.

У љето 1946. године формиран је Републикански центар ЗРЕН-а (за републику напријед), а за првог предсједника је изабран Владо Божовић, за секретара Драго Прелевић, а за благајника Радивоје Бојовић. Први састанак је одржан 5. септембра на Цетињу, а покрет је имао задатак „да физички припреми народ и омладину за изградњу и обнову земље“. Закључено је да се формирају центри ЗРЕН-а по свим среским мјестима. Да би се обезбиједили кадрови за рад у центрима у Херцег-Новом је од 31. јула до 11. августа одржан течај за руководиоце ЗРЕН-а. Похађао га је 21 слушаолац из 12 срезова. Од њих је 12 оспособљено за руководиоце центара који су требали да се формирају у седам окружних мјеста.

Полазници течаја су морали да се упознају са свим гранама физкултуре, као и са организационо-административним пословима центра. Оспособљени су и сулије за лаку атлетiku (спорт који је највише заступљен у програмима за значку ЗРЕН-а). Оспособљени су и нови руководиоци „који ће нови правац физкултуре и физкултурног покрета уопште, знати да правилно развијају и постављају на здраве основе“.

Оваје су се полазници течаја могли и практично оспособити за те послове, јер је спорт у Херцег-Новом већ тада био релативно добро организован, а оваје су се упражњавали скоро сви спортови, од оних на води до зимских спортова на Орјену. Истина, ниво организације само код једног броја спортова је био добар.

У септембру је оваје формиран срески одбор ЗРЕН-а у који су, поред осталих, ушли: Петар Јовановић, Тонко Клисура, Милан Вукелић, Ана и Фрањо Трани, Марко Јурић...

ИИЦИДЕНТИ НИЈЕСУ ИЗОСТАЛИ

Спортска такмичења у то вријеме нијесу пролазила без инцидентата. То се дешавало и на теренима Боче. У „Побједи“ од 29. септембра објављен је текст потписан инциденталцем Н. Ст. М. (вјероватно је то био Нинко Ст. Мартиновић — Н. Ј.) у којему је осуђено понашање неких клубова. У његовом доста оштром коментару неких негативних понашања, наводи се да су доста испада направили фудбалери „Арсенала“, „било то у вријеме првенства Црне Горе било касније на пријатељским свечетима“. Он посебно помиње инциденте који су се десили 10. септембра на утакмици организованј поводом празника Морнарнице. Он наводи да су се тукли фудбалери Урсчић из „Бочеља“ и Матковић из „Арсенала“, што је изазвало публику да уђе у терен, што су „провокаторски елементи хтјели искористити у своје циљеве, како би омели овакве спортске приредбе“.

ФУДБАЛ, ШАХ, ПЛИВАЊЕ

Поткрај љета све је више спортских активности, и то у разним спортовима. Игра се више пријатељских фудбалских утакмица. „Бочељ“ је 22. септембра високо поразио „Арсенал“ са 5 : 1, у утакмици коју је водио которски арбитар Данило Старовић. Посљедња два дана септембра на Цетинју је гостовала репрезентација Боче Которске, која је поражена од „Ловћена“ са 1 : 0. Ова селекција поражена је и у итри са „Булућиношћу“.

Одређену активност, кад је фудбал у питању, испољила су и средњошколска друштва у Гимназији и Поморско-трговачкој академији у Котору. У утакмици одиграној 31. децембра били су бољи „поморци“ и побједили са 2 : 1.

Запажену активност испољили су 1946. године и пливачи „Јадрана“, као и чланови управе овог клуба, односно људи њему наклоњени. „Јадран“ је тога љета имао екипу од 28 пливача (омладинаца и омладинки). Тренирали су свакодневно по 2 часа, на 3 хиљаде метара. Послије пливања тренирали су одбојку и кошарку. У љето 1946. године реновирани су пливалиште, просторије кабина и читаонице (!). Чланови екипе су били веома млади, али су и поред тога учествовали на државном првенству, а често су одмјеравали снаге и са „Јутом“ из Дубровника. Посебно су се истицали: Марија Вучковић, Борђе Поповић и Александар Јанковић.

У септембру је одржано и првенство Црне Горе у шаху, на којем нијесу учествовале ни екипе из већих мјеста — Пљеваља, Бијелог Поља, Улциња, Бара, Котора и Шавника. Екипа Херцег-Новог се пласирала у полуфинале, гдје је побјеђена од

екипе Цетиња са 4 : 3. Иако је шах био један од фаворизованих спортова у неким срединама му није поклањано довољно пажње.

Очигледно, тако је било и у неким мјестима Боке, гдје се највише упражњавао фудбал, о чему говори и један доста оштар коментар на ту тему, објављен у „Омладинском покрету“ од 25. септембра 1946. године.

Спортска активност у Боки је нешто спласнула са првим јесењим данима, нарочито у октобру. У штампи је остало забиљежено да је у Тивту гостовала фудбалска екипа „Нароне“ из Метковића, која је поражена у игри са „Арсеналом“ резултатом 7 : 2, док је 10. новембра одиграна пријатељска фудбалска утакмица између „Сутјеске“ и домаћег „Арсенала“, а у децембру „Ловћен“ је победио „Бокељ“ са 3 : 2.

БОКС У КОТОРУ

Од осталих догађаја треба поменути формирање боксерске секције у оквиру ФД „Бокељ“, у коју је уписано 30 младих. Са екипом ради Раде Кривокапић. Први, екзибициони меч, одржан је уз присуство великог броја гледалаца у сали Омладинског дома у Котору. Постигнути су следећи резултати: Пророчић — Лучев (побједа Лучева у II рунди) у мува категорији, Шћепановић — Маурић (побједа Шћепановића на поене) лака категорија, Бермут — Николић (побједа Николића нокаутом) средња категорија и Митровић — Кривокапић (неријешено), опет средња категорија.

Пропагандни меч которски боксери су одржали и на Цетињу. Иначе, боксерска секција Бокеља је једна од првих боксерских секција у Црној Гори. Боксери ове секције су, опет са циљем да пропагирају „племениту вјештину“, гостовали у још неким мјестима Црне Горе.

КРОС ЗА ПРАЗНИК

Од спортских збивања у Боки крајем 1946. године вриједан је помена и јесењи крос, одржан 29. новембра у част Дана Републике, у Херцег-Новом. Учествовало је 212 такмичара. Најбоље резултате су постигли: Недјељко Вучковић на 1.000 метара и Борбе Мандаћ на 1.500 метара (оба из „Јадрана“), Иванка Кери на 800 метара (Фискултурни актив Учитељске школе), Марија Вучковић (из „Јадрана“) на 1.000 метара — жене, и Стево Калуђеровић (из актива Учитељске школе) на 2.000 метара.

Послије кроса одржана је кошаркашка утакмица између „Јадрана“ и екипе Гарнизона Тиват. Побједили су гости са резултатом 23 : 17.

Недјелу дана касније кроз „Побједа народа“ одржан је и у Котору. Најбоље резултате су постигли: Ковиљка Лончаревић, Озана Милошевић, Здравко Помак, Ивица Шјодли, Драгица Рабреновић, Милена Кнежевић, Васко Диповац, Ђорђе Поповић и Милорад Буровић.

За Дан Републике у Кумбору је играла фудбалска екипа Морнарске пјешадијске бригаде и Учитељске школе из Херцег-Новог. Побједили су учитељи са 3:1.

СВОБЕЊЕ БИЛАНСА

Крајем 1946. године физкултурна друштва „Бокел“ „Арсенал“ (понега је се налази на име „Арсеналац“) и „Јадран“ одржали су годишње скупштине, сви у децембру, на којима су сумирани резултати рада ова три друштва. Кад се све то што је на та три скупа саопштено сумира, добија се доста јасна слика стања у којем се налази спорт у Брки и проблема са којима се носио у 1946. години.

На скупштини „Арсенала“ је речено да је друштво до тада окупљало само раднике „Арсенала“ а изражена је жеља да он постане друштво цијелог Тивта. У састав управе ушли су „представници свих организација као и Југословенски морнарице“. Утврђен је и програм рада. У њему се, између осталог, планира уређење терена за одбојку и уређење фудбалског игралишта, у првом реду његово ограђивање.

Годишњу скупштину „Бокела“ отворио је предједник Војо Бринић, а присуствовало јој је око 60 делегата и активиста. Извјештај о раду је поднио секретар друштва Владо Перишић. У извјештају је, иначе, наглашено да је прије шест мјесеци, а саме средином 1946. године, извршена реорганизација друштва и да је отада најактивније радила ногометна секција која је за пола године приредила 21 утакмицу. О каквим се утакмицама ради није речено, али је врло вјероватно да су ту регистровани сви сусрети, чак и они које је „Бокел“ играо са николским екипама као и тимовима радних организација. У извјештају о раду помиње се још и активност лакоатлетске секције која је у Котору имала селам наступа, и боксерске секције која је имала само два јавна наступа.

Почетком децембра одржана је и годишња скупштина „Јадрана“ у Херцег-Новом. У општом извјештају „Побједе“ од 15. децембра не може се наћи много података. Тамо су саопштена само имена чланова нове управе у коју су ушли: Јосип Бузолић, предједник, Иво Сргота, потпредједник и Перо Мандић, секретар. Изабрано је још 15 чланова управе.

У „Поједи“ од 22. децембра објављен је текст „Фискултурни живот у Боки“. У тексту се каже да је оваје најразвијенији фудбал (посебно у Котору и Тивту), али да је у овој грани спорта мали напредак забиљежен у Херцег-Новом. Оцијењено је да се пливању поклања мало пажње осим у „Јадрану“. Упражњавају се још и одбојка, кошарка и стони тенис.

У свим селима се, према оцјени аутора овог текста, игра погOMET и тих друштава има доста.

Иако је фудбал на селу био „добро развијен“ треба ипак рећи да то нијесу били организовани и регистровани клубови. Уосталом, на цијелом подручју није ни било погодних терена на којима би се могла развити фудбалска активност, чак ни терена нормалних димензија. Игралшта су имали само Тиват и Херцег-Нови, док се у Котору фудбал играо на пјесковитом Бенову, једној обичној утрини између двије ријеке, сјеверозападно од градских зидина, тамо гдје се данас налази зграда општинског суда и још неке пословне и стамбене зграде. Свака мало јаче шутнута лопта на гол, уколико не би погодила шиљ, ишла би у неку од двије ријеке. Одмах послје рата почела је изградња новог стадиона у јужном градском предграђу — Шкаљарима, и тај терен још до данас није коначно завршен.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

Изучавање спорта у периоду обнове је интересантно и због тога да би се оцијенило колико је друштво поклањало пажње овој дјелатности, у периоду кад се чинило оно без чега се тако рећи није могло нићи напријед. Изгледа да је и спорт, без обзира колико понекад и негдје био сматран и за споредну ствар, имао значајно мјесто у нашој обнови, у нашем развоју, свуда па и у Боки Которској.

Аутор овог прилога није имао претензије да да исцрпан преглед развоја спорта у Боки Которској за ове двије године, да прати поједине гране спорта у континуитету развоја, без обзира што се ради о кратком временском периоду од непуне двије године. Жеља је била да се да, у прегледу, једна хроника спортских догађаја, у мјери у којој се могло доћи до забиљешки о тим збивањима. А те забиљешке се, изгледа, могу наћи једино, или ако не једино, оно највише у онлашњој штампи. Сачуваних писаних докумената, бар по нашим архивима, нема много. Има их нешто у Архиву Херцег-Новог (документација „Јадрана“). Можда би се још нешто докумената могло наћи код приватних лица, можда би се могли ослонити и на нека казивања учесника тих догађаја. Таква истраживања би могла помоћи да се ова проблематика и мало комплексније сагледа, да се тај период боље освијетли и оцијени.

SUMMARY

SPORTS IN THE BAY OF KOTOR IN THE RIVIVAL PERIOD OF THE POST-WAR YEARS

Novak JOVANOVIĆ

In the beginning of 1945, as the area had been set free from the enemy, a widespread campaign for the organization of the physical culture and sports in the Bay of Kotor was carried on.

On March 8th, 1945 a sports club, with athletics, football, swimming and sailing branches was established in Kotor. During the following month the swimming and waterpolo club »Jadran« was revived in Herceg-Novi and football, mountaineering and athletics sections were joined to it.

In May 1945 there were the first football matches in the Bay and the sportsmen from the Bay took part in the rally at Cetinje (the rally of the sportsmen of Montenegro) and in Belgrade. There were regional rallies in Kotor, Tivat, and Herceg-Novi. Towards the end of June the first water sports competitions were held in Herceg-Novi.

From the beginning of 1946 there began the first football competitions and the »Arsenal« of Tivat took part in the first championship of Montenegro. There were competitions in waterpolo, swimming, chess, light athletics, boxing (in Kotor) and rally competitions as well. Sports organizations were founded in some smaller settlements in the Bay.

At the end of 1946 the review of the events in the season proved that sports had become popular among the people and that the clubs »Bokelje«, »Jadran« and »Arsenal« had grown into strong collectives.